

RADIKALE VENSTRES

PROGRAM FOR RIGSFÆLLESSKABETS UDVIKLING

SKAL VI RIGSFÆLLESSKABET? • LIGE VÆRDIGHED OG TILLID • FRA FORTIDENS OVERGREB
TIL FOLKELIGT OG KULTURELT SAMARBEJDE • UDENRIGS- OG SIKKERHEDSPOLITIK • ØKONOMISK
BÆREDYGTIGHED • OVERTAGELSE AF SAGSOMRÅDER • ERHVERV • ARBEJDSMARKED OG
BOSÆTNING PÅ TVÆRS • UDDANNELSE

B

SKAL VI RIGSFÆLLESSKABET?

I Radikale Venstre er vi glade for og stolte af vores rigsfællesskab. Vi værdsætter og ønsker at styrke samarbejdet indenfor rigsfællesskabet, men vil respektere ønsker om øget selvbestemmelse og suverænitæt.¹

Det er udgangspunktet for vores politik på området. Det er vores mål, at rigsfællesskabet skal være et tilvalg for Grønland og Færøerne, og at rigsfællesskabet ikke opfattes som en påtvunget ordning dikteret af historien. Men i respekt melder Radikale Venstre klart ud, at hvis parlamenter og befolkninger i Grønland og/eller Færøerne ønsker selvstændighed, så vil Radikale Venstre aktivt tilskynde til, at der fra dansk side igangsættes et arbejde, der fokuseret skal tage stilling til rammerne for selvstændighed. I den forbindelse skal der besluttes en klar rolle- og ansvarsfordeling for fremdrift og beslutninger: Danmark skal ikke bare lurepasse, men være en aktiv medspiller.

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At udvikle og styrke rigsfællesskabet med respekt for hinandens historie, kultur og identitet
- At Rigsfællesskabet bevares, udvikles og er attraktivt for alle tre lande
- At vi i rigsfællesskabet har et skæbnefællesskab, og det forpligter
- At sende klart signal om, at hvis regeringer og befolkninger i Grønland og/eller Færøerne ønsker en aktiv proces mod selvstændighed, så vil Radikale Venstre under støtte, at det kan ske.

¹ Radikale Venstres principprogram 2022

LIGEVÆRDIGHED OG TILLID

Vores tre landes historie og kultur er flettet ind i hinanden gennem familie, religion, uddannelse, sprog, kongehus og meget mere. Vores fælles historie har ikke altid været lykkelig og køn, og fra tid til anden kommer der kurrer på tråden. Vi har dog brug for hinanden og kan supplere og styrke hinanden i forhold til udenrigspolitik, forsvars og sikkerhedspolitik, fiskeri- og erhvervs politik, samt miljø- og klimadagsorden – bare for at nævne nogle af de store områder.

MÅLSÆTNINGER OG POLITIK

Radikale Venstre vil gerne væk fra det storebror-lillebror-forhold, som bevidst og ubevidst stadig eksisterer i relationen mellem de tre lande. Vi vil i stedet have et ligeværdigt samarbejde mellem landene.

Uanset, om Grønland eller Færøerne ønsker egentlig selvstændighed eller ej, er der efter Radikale Venstres vurdering behov for en klarere rolle- og ansvarsfordeling end i dag i forhold til beslutninger, som vedrører Grønland og Færøerne. Mottoet for samarbejdet skal være *'Intet om Færøerne og/eller Grønland uden om Færøerne og/eller Grønland.'*

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At der etableres klarere og mere formaliserede roller- og ansvarsfordelinger for at Færøerne og Grønland inddrages i og har indflydelse på alle beslutninger, som vedrører Grønland og Færøerne
- At vi lytter til ønskerne fra Færøerne og Grønland ved en fremtidig revision af grund loven, så den i større grad afspejler rigsfællesskabet.

FRA FORTIDENS OVERGREB TIL FOLKELIGT OG KULTURELT SAMARBEJDE

Danmarks relationer til Færøerne og Grønland går langt tilbage, og gennem historien helt op til nyere tid har danske myndigheder begået forskellige overgreb – dette gælder især for Grønland. Det udredningsarbejde, der er ved at blive igangsat om den grønlandsk-danske historie siden 2. verdenskrig, er vigtigt for at såvel Grønland som Danmark kan forsones sig med historien. Vi tager stilling til udredningens resultater, når disse foreligger, og drager konsekvenserne heraf.

Behov for ligeværdighed og tillid gælder også mellem mennesker og mellem myndigheder og det enkelte menneske. Grønlandere oplever fordomme og racisme i Danmark, men grønlandere oplever også fordomme fra myndigheder og myndigheds personer i Grønland. I sin grelleste konsekvens kan det betyde, at enkeltpersoner fortaber rettigheder. Dette er i sin grundform diskrimination. Fortidens synder skal rettes op, ligesom nutidens synder skal bringes til ophør.

MÅLSÆTNINGER OG POLITIK

Radikale Venstre finder det ikke foreneligt med et liberalt demokrati at påtvinge en del af rigsfællesskabets kulturelle normer til andre dele af rigsfællesskabet. Derimod er en dialog om kultur, værdier og politiske holdninger en nødvendighed i ethvert ligeværdigt fællesskab. Danmark, danske myndigheder, politikere og enkeltpersoner bør i langt højere grad kende til historik og kulturforskelle og vide, hvornår udtalelser i de nordatlantiske dele af rigsfællesskabet blive læst ind i en postkolonial kontekst. Vi danskere skal kende såvel vores historie som de nutidige forhold på Færøerne og i Grønland.

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At lade os inspirere af Institut for Menneskerettigheders "Anbefalinger Til Handlingsplan Mod Racisme" herunder undervisning i racismens historiske rødder og den kolonihistoriske referencegruppes forslag om fysiske og digitale tværfaglige "Kolonihistorisk Huse".
- At den erhvervede viden fra udredningsarbejdet om grønlandsk-dansk historie formidles bredt til befolkningen, og der drages de nødvendige konsekvenser af udredningen.
- At rigsfællesskabets historiske baggrund og de nutidige forhold - herunder geografi, litteratur, kultur samt navne på væsentlige institutioner og lokaliteter - skal integreres i grundskolens og ungdomsuddannelsernes undervisning. Til støtte herfor skal de grønlandske og færøske huse tilføres flere midler til deres skoletjenester, og der skal etableres nationale programmer for støtte til skoleture, udveklingsprogrammer, ungdomssamarbejde og stipendier, således at de nuværende kommunale og nordiske programmer bliver suppleret.
- At der sker en vidensopbygning for kunstnere, fagprofessionelle, undervisere og praktikere om sprog, kulturelle forskelle og vores fælles historie. Dette understøttes bl.a. via stipendieprogrammer herunder fortsat udvikling af Nord+ (Nordisk Ministerråds fond).
- At styrke berøringsfladerne også på det erhvervsmæssige og kulturelle plan gerne med venskabsby-konceptet som paraply.

UDENRIGS- OG SIKKERHEDSPOLITIK

Med klimaforandringerne og havisens tilbagetrækning, suppleret med den mere spændte udenrigs- og sikkerhedspolitisk situation i forhold til Kina og i særdeleshed Rusland, er udenrigs- og sikkerhedspolitik et essentielt fælles område for rigsfællesskabet.

NATO-medlemsskabet udgør en fælles grundpille i udenrigs- og sikkerhedspolitikken, mens landene har forskellige interesser i forhold til EU, og har derfor valgt forskellige veje.

Hjemmestyre- og selvstyrelovene giver Færøerne og Grønland ret til at føre selvstændig udenrigspolitik på overtagne områder efter koordinering med Danmark. Denne ret har Færøerne og Grønland i stigende grad benyttet sig af gennem de senere år. Til støtte for koordineringen af dette og andre områder er der etableret rum med sikre kommunikationslinjer til Thorshavn og Nuuk.

MÅLSÆTNINGER OG POLITIK

Det er vigtigt, at alle rigsfællesskabets dele har indflydelse på fælles udenrigsanliggender og sikkerhed. Én del af Rigsfællesskabet kan derfor ikke bestemme over de to andre. Dette kræver, at der bliver delt fortrolig information, og at der i alle relevante sager er en reel dialog, der giver alle rigsfællesskabets dele indflydelse, før der træffes beslutninger.

Det Udenrigs-, Sikkerheds- og Forsvarspolitiske Kontaktudvalg mellem rigsfællesskabets regeringer har en helt central rolle i forhold til samarbejdet. Vi ønsker samarbejdet udvidet til også at involvere de respektive parlamenters udenrigspolitiske udvalg og nævn, så der er en bred politisk fundering af samarbejdet.

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At de relevante dele af forsvarsforlig også er genstand for reelle forhandlinger med Naalakkersuisut og Landstýrið i kontaktudvalget
- At Grønland og Færøerne inddrages (f.eks. via Kontaktudvalget) i beslutninger om rigsfællesskabets stillingtagen i Arktisk Råd
- At den fortrolige deling af informationer og koordinering landene imellem fortsat udbygges
- At der med inspiration i Kontaktudvalget etableres et samarbejde mellem de udenrigspolitiske udvalg og nævn i landenes parlamenter
- At grønlandere og færinger i højere grad indgår i udenrigstjenesten via aktivt samarbejde og rekruttering
- At der i stigende grad ansættes grønlandere til civile opgaver i Arktisk Kommando, og at der laves beredskabsuddannelse for grønlandere
- At vi indenfor Rigsfællesskabet styrker samarbejder om beredskab og samfundssikkerhed.

ØKONOMISK BÆREDYGTIGHED

Både Grønland og Færøerne modtager årlige bloktilskud fra Danmark. Bloktilskuddet til Grønland var i 2022 på ca. 4 mia. kr., mens det var på 640 mio. kr. til Færøerne.

Hvis Færøerne og især Grønland skal opnå så stor økonomisk uafhængighed, at bloktilskuddene kan udfases, vil der være behov for at tænke nyt, både i forhold til erhvervs-muligheder og samarbejdspartnere. Allerede i dag er der stort samarbejde mellem Grønland og Canada, særligt Nunavut, og mellem Færøerne og Norge er der ligeledes en række samarbejder og erfaringsudvekslinger. Disse skal dyrkes og styrkes. Radikale Venstre vil dog gerne være med til at sikre, at Danmark er den foretrukne samarbejds- og sparingspartner – ligesom Grønland og Færøerne bør være den foretrukne samarbejdspartner for Danmark på de områder, hvor Grønland og Færøerne har erfaringen og ekspertisen.

MÅLSÆTNINGER OG POLITIK

Uanset om Grønland og Færøerne ønsker, at der aktivt arbejdes mod selvstændighed eller ej, er det Radikale Venstres holdning, at der bør arbejdes på løsninger, der kan reducere og på sigt gøre både Grønland og Færøerne uafhængige af det årlige bloktilskud. Vejen dertil for Grønland vil alt andet lige være længere og sværere end for Færøerne, men målsætningen bør være den samme.

En udfasning af bloktilskuddet bør dog ikke forhindre, at Grønland og Færøerne, så længe de fortsat indgår i Rigsfællesskabet, fortsat kan nyde fordele af økonomisk karakter. Det kan være særligt relevant på områder, hvor Grønland og Færøerne alene på grund af befolkningernes og økonomiernes størrelse kan have svært ved at opnå 'kritisk masse'. Det kan f.eks. være i form af fortsat betjening ved det danske forsvar i samarbejde med den grønlandske og færøske regering, fortsat gratis adgang til uddannelse og mulighed for optjening af SU på tværs af Rigsfællesskabet, deltagelse i valuta, anvendelse af retsvæsen og lukkede fængsler mv. Afhængigt af behov og ønsker kan det også være i form af bistand til løsning af store udfordringer, f.eks. i forhold til klimadagsorden og grøn omstilling, internationale forhandlinger, investeringer i store infrastrukturprojekter, løsning af sociale problemer etc.

Radikale Venstre vil arbejde for, at udviklingen sker på en måde, som alle tre lande vurderer er bæredygtig såvel i forhold til international politik, sikkerhed og handel, klima, miljø og social sammenhængskraft.

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At støtte Grønland og Færøerne i at opnå økonomisk uafhængighed, så selvstændighed er en reel valgmulighed
- At der tages initiativ til indledende, overordnede drøftelser mellem Danmark, Grønland og Færøerne om bæredygtige rammer og muligheder for øget økonomisk selvstændighed
- At nordatlantiske folketingsmedlemmer inddrages i finanslovsforhandlinger på områder, der vedrører Færøerne og Grønland.

OVERTAGELSE AF SAGSOMRÅDER

Færøerne har overtaget stort set alle sagsområder, mens Grønland har overtaget færre. Det må i udgangspunktet antages, at det er en forudsætning, at alle sagsområder, som endnu ikke er overtaget, skal overtages, inden der kan opnås selvstændighed.

MÅLSÆTNINGER OG POLITIK

Radikale Venstre finder, at der bør være en mere fleksibel tilgang til spørgsmålet om overtagelse. En løsning kunne være, at Danmark fortsat udfører administrationen af visse sagsområder, f.eks. de, som pgra. landenes økonomiske og befolkningsmæssige størrelse, vil være vanskelige at overtage. På andre områder bør det desuden være muligt at beslutte, at det givne område ikke behøver at løftes på samme måde eller i samme omfang som i Danmark. Ansvar og betaling for sagsområderne bør følges ad.

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At der fra dansk side opstilles en mere fleksibel vej til overtagelse af sagsområder, herunder afklaring af udeståender for overtagelse
- At statens opgaver i Grønland så vidt muligt administreres fra Grønland
- At standarden på danske ansvarsområder på Færøerne og i Grønland følger standarden i Danmark – med respekt for de særlige forhold og forskelle, der er mellem landene
- At lovgivning på alle ressortområder gennemgås for udeståender i forhold til Færøerne og Grønland, at der i fællesskab laves en plan for adressering af udeståender, og at der etableres samarbejde om at undgå ny udeståender i fremtiden.

ERHVERV

En sund erhvervsudvikling er en forudsætning for økonomisk uafhængighed. Det gælder for alle lande i rigsfællesskabet, at målsætningen er økonomisk uafhængighed både af hinanden og af tredjelande. Manglende erhvervsudvikling giver ulige relationer og kan medføre enstregede økonomier, der er helt afhængige af et enkelt erhverv, f.eks. fiskeri, med deraf følgende sårbarhed. Endvidere giver klimaforandringer og havisens tilbagetrækning ændrede erhvervsvilkår, som kalder på tilpasninger.

Der er store forskelle på henholdsvis Grønlands og Færøernes udgangspunkt, ønsker og muligheder. På nogle områder er Danmark af historiske og politiske grunde den oplagte samarbejdspartner for Færøerne og Grønland. På andre kan fx Norge, Island og Canada være mere oplagte samarbejdspartnere.

MÅLSÆTNINGER OG POLITIK

I det omfang at Færøerne og Grønland ønsker det, skal Danmark på de områder, hvor Danmark faktisk har noget at byde ind med, støtte opdyrkningen af nye markeder og i diversificering af de grønlandske og færøske økonomier.

Selvstyre- og hjemmestyreløvene har været et godt grundlag for udviklingen af Grønlands og Færøernes udenrigshandel. Både Grønland og Færøerne står udenfor EU, men på nogle områder er der ønsker fra Grønland og Færøerne om bedre muligheder for f.eks. at afsætte varer i EU, hvilket kan være med til at fremme en sund erhvervsudvikling og øget økonomisk uafhængighed. Særligt forholdet til EU giver nogle særlige handelspolitiske udfordringer, som kræver tæt koordinering og samarbejde, således at hvert lands interesser respekteres.

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At støtte Grønland i en diversificeret erhvervsudvikling gennem erfaringsudveksling og udvikling af iværksætteri, infrastruktur og integration af socialt udsatte. Ven-skabsby-konceptet kan f.eks. bruges til dette
- At støtte international handel via ambassade-samarbejde og lignende i det omfang, at Færøerne og Grønland måtte ønske det
- At undersøge færøske og grønlandske ønsker om mulighederne for en Arktisk Investeringsfond med midler fra de tre lande og pensionskasser til støtte for erhvervsudviklingen
- Erkende at udenrigs-, erhvervs-, handels-, fiskeri- og sikkerhedspolitik hænger sammen og støder sammen. Selvbestemmelse må som udgangspunkt accepteres og styrkes, og uenigheder må tages op i koordinationsudvalget. Det må være en fælles målsætning, at vi står sammen indenfor Rigsfællesskabet mod ydre trusler og at samfundsmæssigt kritiske områder forbliver uafhængige af lande med fundamentalt andre interesser end rigsfællesskabet
- At yde aktiv støtte til Færøerne og Grønland, når/hvis de forsøger at indgå handelsaftaler med EU

ARBEJDSMARKED OG BOSÆTNING PÅ TVÆRS

Der er mange familie-, uddannelses- og erhvervsmæssige bånd på tværs af rigsfællesskabet, og derfor også en del bosætning på tværs af landene – især fra Grønland og Færøerne til Danmark.

Det er disse bånd, der i realiteten holder rigsfællesskabet sammen. Især familiebåndene er det følelsesmæssige grundlag for oplevelsen af fællesskab. Disse bånd er afhængige af det fysiske møde, som bosætning på tværs af landene indebærer.

Der er store forskelle på hvorledes de tre landes befolkninger og deres borgere møder udfordringen ved at flytte mellem Rigsfællesskabets dele. Det er sjældent problemfrit at flytte fra et land til et andet, men især grønlændere, der flytter til Danmark, møder racisme og misforståelser, og nogen rammes hårdt socialt og psykisk. Senest har en FN-rapport påvist administrativ og strukturel racisme og påpeget manglende opmærksomhed på oprindelige folks særlige rettigheder.

Arbejdsmarkederne i rigsfællesskabets forskellige dele er ikke integreret. På nogle områder, f.eks. for sygeplejersker, gælder autorisationer pgra. EU-regulering ikke på tværs af rigsfællesskabet, og langsommelig sagsbehandling af arbejds- og opholdstilladelser til udenlandsk arbejdskraft (et område, der ikke er overtaget) forstærker manglen på arbejdskraft i Grønland.

MÅLSÆTNINGER OG POLITIK

Uagtet om man f.eks. flytter fra Danmark til Grønland eller omvendt, er man borger i Rigsfællesskabet og bør fortsat have lige rettigheder. Vi ønsker, at borgere mødes ligeværdigt på tværs af rigsfællesskabet.

Vi har som mål, at de tre landes arbejdsmarkeder så vidt muligt er fuldt integrerede. Autorisationer skal gælde på tværs af landene, og sagsbehandlingstiderne for opholdstilladelser til udenlandsk arbejdskraft skal reduceres. Disse principper skal kun kunne fraviges i den udstrækning, landene er enige herom, uanset om området er overtaget eller ej.

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At retten til modersmålsundervisning for alle tre sprog og i alle tre lande må være indskutabel, og at der afsættes de nødvendige midler
- At det sikres, at tilbageflytning/repatriering også kan ske nemt og smidigt for dem, der ønsker det, herunder hjælp til at finde en bolig
- At lokale myndigheder sikrer, at administrative og sproglige vanskeligheder udlignes mest muligt. Det kan konkret betyde, at der i visse tilfælde tilkaldes tolk. Der skal afsættes de nødvendige midler til dette
- At vi i samarbejde med Færøerne og Grønland løser grænsehindringer inden for rigsfællesskabet herunder orlov til pasning af nærtstående døende i andre dele af rigsfællesskabet
- At autorisationer skal gælde på tværs af landene uanset medlemskab af EU
- At sagsbehandlingstiderne for udenlandsk arbejdskraft skal reduceres
- At støtte juridisk fædrelose børn i deres ret til at kende deres ophav
- At der er målrettede tilbud om danskundervisning til udsatte grupper fra rigsfællesskabet
- At de grønlandske/færøske huse i Danmark kommer på finansloven med varige midler
- At styrke opsamling og deling af erfaringer om udsatte grupper fra rigsfællesskabet
- At indføre en fleksibel dansk integrationspakke for tilflyttende grønlændere indeholdende sprog, kultur og kontakt til værtsfamilie

UDDANNELSE

Uddannelse er helt essentielt for alle tre lande og for muligheden for erhvervsudvikling og økonomisk uafhængighed. Der er store forskelle mellem Grønland og de øvrige lande, og det er vigtigt, at hvert land forfølger sine veje til de rette uddannelser. Det danske sprog fylder i dag mindre i de færøske og grønlandske uddannelsessystemer, hvilket bl.a. betyder, at det er vanskeligere for deres borgere at uddanne sig i Danmark. Samtidig bliver Færøerne og Grønland stedse mere globalt orienterede med øget fokus på at uddanne sig andre steder end i Danmark.

MÅLSÆTNINGER OG POLITIK

Radikale Venstre mener, at det fortsat skal være frit for landenes borgere at søge optagelse på uddannelser i resten af rigsfællesskabet. Der er mange udfordringer forbundet med at bosætte sig i et andet land, derfor udgør de færøske og grønlandske huse samt studenterorganisationer en vigtig støtte til de færinger og grønlændere, der vælger at uddanne sig i Danmark.

Uddannelse er en forudsætning for et reelt valg i forhold til overtagelse af områder, tilpasning af områder til lokale forhold og selvstændighed. Her har primært Grønland en udfordring, hvor Danmark skal støtte dem i at finde grønlandske løsninger.

Unge på Færøerne og i Grønland lærer i mindre grad end tidligere dansk, og orienterer sig i mindre grad mod det danske. Vi respekterer at Færøerne og Grønland selv finder den rette balance mellem egne sprog, dansk og tredje sprog som engelsk.

RADIKALE VENSTRE VIL DERFOR PRIORITERE

- At foreslå en kortlægning af behov for etablering af nødvendige uddannelser for at især Grønland skal være i stand til at overtage specifikke sagsområder og selv drive disse
- At støtte Grønland i egne løsninger på landets uddannelsesbehov samt samarbejdsaftaler for specialiserede områder, hvor det ikke vil være hensigtsmæssigt at etablere uddannelser i Grønland
- At vi via samarbejdsaftaler tilbyder støtte til at sikre faglige miljøer omkring små fag, hvor der etableres uddannelser i Grønland og Færøerne
- At støtte grønlændere i øget uddannelsesniveau idet dette er en forudsætning for erhvervs-mæssig udvikling og overtagelse af områder
- At grønlandske og færøske unge, der skal på efterskole i Danmark, tilbydes undervisning i dansk sprog og kultur samt tilknytning til en dansk værtsfamilie

Vedtaget af radikale Venstres hovedbestyrelse den 3. juni 2023.

Radikale Venstre
Christiansborg Slotsplads 1
1240 København K
radikale.dk